

РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

С.В. Сирцева, к.е.н., доцент

Ю.Ю. Чебан, к.е.н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

У сучасних умовах глобалізації та розвитку міжнародних взаємовідносин особливо актуальними стають питання забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, які поряд з питаннями забезпечення податкової та екологічної безпеки, займають особливе місце у розвитку економіки країни. При цьому економічною безпекою слід розуміти форму організації діяльності суб'єктів безпеки в структурі підприємства, яка спрямована на захист його економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз [1].

Система забезпечення економічної безпеки ефективна, коли нею відповідним чином керують, підтримують її стабільне функціонування на всіх рівнях, з метою упередження (недопущення) прорахунків в управлінні сталим розвитком підприємства, витоку конфіденційної економічної інформації, порушення комерційної таємниці, економічної диверсії тощо [1, с.50].

Забезпечення економічної безпеки на рівні окремих підприємств здійснюється комплексними заходами, покликаними забезпечити відповідний сталий розвиток суб'єктів господарювання різних типів, організаційно-правових форм діяльності та форм власності.

Функціонування ринку і розвиток економіки країни неможливі без належної організації системи бухгалтерського обліку. Саме обліково-аналітичне забезпечення є основою для прийняття багатьох управлінських рішень, які, в свою чергу, можуть зміцнити економічну безпеку бізнесу і в подальшому забезпечити його сталий розвиток.

Основними цілями забезпечення економічної безпеки підприємства в частині бухгалтерського обліку є:

- своєчасне виявлення зовнішніх та внутрішніх загроз у системі бухгалтерського обліку;
- збереження та ефективне використання ресурсів підприємства (фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових);
- прогресивний, незалежний розвиток підприємства [2].

Бухгалтерський облік розглядається як окремий елемент управління процесами із забезпечення стійкого функціонування підприємства, який, з одного боку задовольняє інформаційні потреби спеціалістів з економічної безпеки при здійсненні контролю та аналізу фактів господарської діяльності, а з іншого – сам виступає інструментом контролю та аналізу в системі економічної безпеки. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [3].

Виділяють наступні джерела загроз економічної безпеки підприємств, що формуються в системі їх бухгалтерського обліку:

- порядок внутрішнього регулювання бухгалтерського обліку підприємства (Положення про бухгалтерську службу, облікова політика для цілей бухгалтерського, управлінського та податкового обліку, форма обліку);

– робота облікової системи (збір первинних облікових даних, формування облікових реєстрів, захист і збереження бухгалтерських даних, складання фінансової звітності);

– недотримання вимог законодавства з бухгалтерського обліку.

Результативна побудова бухгалтерського обліку дає можливість зменшити загрозу економічної безпеки. Специфіка побудови бухгалтерського обліку на підприємстві, перш за все, знаходить своє відображення в обліковій політиці.

На сьогодні основними міжнародними нормативними документами, що регламентують порядок формування облікової політики, внесення змін та її розкриття у фінансовій звітності, є Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності та Четверта директива ЄЕС.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] та НП(С)БО 1 [4] «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Головне завдання облікової політики – максимально об'єктивно відобразити діяльність суб'єкта господарювання, сформувати повну і достовірну інформацію про нього.

Облікову політику підприємства сьогодні можна розглядати як один із найбільш ефективних інструментів інформаційної облікової системи, який може використовуватися в господарській діяльності з метою підвищення рівня економічної безпеки підприємства. Але, незважаючи на резерви та можливості облікової політики, досить багато підприємств не використовують її повною мірою, при цьому приділяють недостатньо уваги потенційним можливостям облікової політики щодо її впливу на економічну безпеку підприємства та інші складники стабільного розвитку.

У розробленні чи удосконаленні облікової політики доцільно не тільки забезпечити головному бухгалтеру висвітлення підходів до відображення в обліку й звітності традиційних економічних об'єктів, а й орієнтуватися на прогноз майбутнього розвитку, забезпечення економічної безпеки і передбачити можливість формування інформації нефінансового характеру, за якою оцінюється результативність діяльності підприємства, окреслити конкретні методи обрахунку. Відповідні показники можуть бути деталізовані у додатку до Наказу про облікову політику в довільній формі або зафіксовані в іншому локальному акті [5].

Крім того, на бухгалтера покладаються обов'язки щодо правдивого відображення інформації про підприємство в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Проте для більшості вітчизняних бухгалтерів це є дуже складно, адже вони не володіють ані достатніми знаннями з цього приводу, ані альтернативною інформацією, що уможливила б вибір найбільш обґрунтованого варіанту дій.

Професійне судження, що застосовується в процесі переоцінки окремих об'єктів обліку з метою мінімізації латентних ризиків пов'язаних з невідповідністю історичної вартості цих об'єктів їх ринковій вартості повинне ґрунтуватися на знаннях та досвіді необлікових фахівців, зокрема фінансових менеджерів, оцінювачів, аналітиків з питань фінансово-економічної безпеки.

Таким чином, аналітик з питань фінансово-економічної безпеки може виступати суб'єктом професійного судження щодо вибору облікових процедур для забезпечення отримання достовірної інформації про окремі об'єкти обліку. Саме він найбільш повно володіє альтернативними джерелами інформації, а тому може інтерпретувати майбутні

факти господарської діяльності, виникнення яких є найбільш імовірним з високим ступенем достовірності. В подальшому такі професійні судження повинні бути оформлені в Наказі про облікову політику [6]. Сфера застосування професійного судження аналітика з питань фінансово-економічної безпеки стосовно облікової політики в частині впливу ризику на показники діяльності підприємства надано в табл. 1.

Таблиця 1 Сфера застосування професійного судження стосовно облікової політики в частині управління ризиками при забезпеченні економічної безпеки підприємства [6]

Об'єкт професійного судження	Облікова політика
Необоротні активи	періодичність проведення переоцінки необоротних активів; встановлення справедливої вартості при переоцінці (крім випадків переоцінки основних засобів для приватизації та передачі в оренду державних майнових комплексів)
Запаси	встановлення чистої вартості реалізації
Дебіторська заборгованість	методика обчислення резерву сумнівних боргів; розробка політики щодо періодизації дебіторської заборгованості
Резерви майбутніх витрат та платежів	оцінка імовірності відтоку ресурсів, що містять в собі економічні вигоди
Сегменти діяльності	встановлення звітних сегментів; визначення пріоритетного виду сегменту; ідентифікація ризиків пов'язаних з діяльністю сегментів
Резервний капітал	визначення напрямів використання резервного капіталу; встановлення економічно обґрунтованого розміру резервного фонду грошових коштів
Умовні факти господарської діяльності	встановлення умовних фактів господарської діяльності; оцінка імовірності настання окремих непередбачених зобов'язань

Таким чином, питання формування облікової політики, гнучкої адаптації її з урахуванням змінних умов діяльності суб'єкта господарювання є визначальними в питаннях забезпечення економічної безпеки бізнесу за мови належної організації та веденні бухгалтерського обліку, організації безперервного моніторингу всіх основних положень облікової політики підприємства.

Література:

1. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності / Л.В. Гнилицька // Вчені записки Університету

- «КРОК». – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2011. – Вип. 27. - Т.1 – С. 50-59.
2. Лазарева А.П. Фінансово-економічна безпека підприємства та механізм її забезпечення / А.П. Лазарева // Інноваційна економіка. – 2012 – № 32(6). – С. 305–307.
 3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
 4. Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.
 5. Гудзенко Н.М. Особливості організації бухгалтерського обліку та контролю у забезпеченні економічної безпеки підприємств / Н.М. Гудзенко, О.Д. Шевчук // Глобальні та національні проблеми економіки, - 2017. – Вип. 17. – С. 810-815.
 6. Гнилицька Л.В. Бухгалтерський облік як інструмент управління ризиками підприємницької діяльності / Л.В. Гнилицька // Фінанси України. – 2014. - №4. – С. 114-125.